

10 oktober 2007

Bilaga till huvudrapport

Öppna jämförelser av hälso- och sjukvårdens kvalitet och effektivitet 2007

Bilaga 3 Vårdkonsumtion inom ett urval operationer/åtgärder i väntetidsrapporteringen – jämförelser mellan landsting

Inledning

Både i huvudrapporten *Öppna jämförelser 2007* och i den löpande uppföljningen av tillgänglighet och vårdgaranti som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) svarar för, är fokus riktat mot den tidsmässiga tillgängligheten - när får patienterna sitt besök eller sin behandling utförd, hur många har väntat längre än vad vårdgarantin föreskriver, med flera frågor.

En annan kompletterande aspekt på tillgängligheten redovisas i denna bilaga: Antalet operationer per invånare som landstingen utför/finansierar för sina befolkningar, i ett urval om 14 operationer eller åtgärder. Alla ingår i rapporteringen till Väntetider i Vården, den nationella databasen för väntetider och vårdgarantiuppföljning som SKL förvaltar.

Skillnader i operationsfrekvens kan bero på varierande behov hos befolkningarna; att det finns skillnader i förekomsten av sjukdomar mellan befolkningarna i de olika landstingen. Men även andra faktorer kan spela in: Tillgången på läkare, operationspersonal, vårdplatser för den planerade vården med mera. Detsamma gäller skillnader i medicinsk praxis - olikartade bedömningar av hur stora sjukdomsbesvären skall vara, för att en patient skall komma ifråga för operation eller behandling.

SKL driver i anslutning till vårdgarantin ett arbete där medicinska företrädare kommer överens om och anger vilka medicinska indikationer eller kriterier som skall vara uppfyllda för att operationer skall genomföras och därmed vårdgarantin utlösas. Hittills har dokument med detta syfte tagits fram bland annat för kataraktoperation och för tre operationer inom ortopedisk sjukvård. Det yttersta syftet med detta arbete är att besluten om behandling skall fattas på gemensamma grunder och därmed bidra till en likvärdig hälso- och sjukvård.

I denna bilaga redovisas antalet operationer per invånare i de olika landstingen. Inga försök görs att bedöma vilken operationsfrekvens som är den optimala eller den som bäst överensstämmer med etablerade medicinska indikationer för operation eller behandling. Det är därmed inte självklart att det alltid är "bäst" att operera många patienter. Att peka på nivåer för över- eller underbehandling i termer av operationsfrekvenser vore en intressant men mycket krävande uppgift.

Syftet med bilagan är att ge landstingen ett underlag för diskussioner om operationsvolymer i den planerade sjukvården. Utöver de egna underlag man har, kan man med detta material jämföra sin operationsfrekvens med andras. Bilagan blir därmed främst ett stöd för landstingens styrning och planering, inte ett sätt att rangordna landsting. Detta är också motivet till att dessa uppgifter presenteras i en separat bilaga, skild från de indikatorbaserade jämförelserna i huvudrapporten *Öppna jämförelser*.

Bilagans innehåll och metodaspekter

Bilagan består först och främst av diagram som redovisas, utan annan text än den som finns i denna inledning. Diagrammen avser följande:

- Operationsvolymer för riket som helhet mellan 2001-2006 för de aktuella operationerna/åtgärderna
- Operationsfrekvenser per landsting 2006, i ett diagram per operation/åtgärd.
- Landstingsprofiler, där för varje landsting utfallet sammanställs i en jämförelse med riket, för alla operationer/åtgärder

De 14 operationer/åtgärder som valts ut är dessa:

- 1 Utprovning av hörapparat
- 2 Kataraktoperation
- 3 Knäledsplastik
- 4 Höftledsplastik
- 5 Prostataförstoring
- 6 Livmoderframfall
- 7 Hysterektomi
- 8 Operation vid urininkontinens (kvinnor)
- 9 Ljumskbråcksoperation
- 10 Galloperation
- 11 Kranskärlsoperation
- 12 Septumplastik
- 13 Tonsillektomi
- 14 Hörselförbättrande operation

Följande bör noteras om källor och olika aspekter på jämförelserna:

- Patientregistret (PAR) vid EpC/Socialstyrelsen är källan till alla jämförelserna utom två: Utprovning av hörapparat samt kataraktoperationer. För den förra är källan en årlig enkätundersökning från Hörselskadades Riksförbund och för kataraktoperationer är Nationella Kataraktregistret källan.
- Operationer/åtgärder fördelas till landsting efter patientens hemort, utom för utprovning av hörapparat, där mottagningens lokalisering styr landstingstillhörighet. Det spelar således ingen roll om operationen utförs i det egna eller i ett annat landsting.
- Endast 2006 års data redovisas. Vid analys och värdering bör lämpligen flera års operationsfrekvenser användas. Det förekommer ”køkortningskampanjer”, där särskilda satsningar görs för att korta köer, vilket kan påverka utfallet för de enskilda åren.

- PAR har brister avseende öppenvårdsrapporteringen, som inte är komplett. Framförallt kan detta påverka utfallet i de operationer som i viss eller hög grad sker i dagkirurgi, som ljumskbräck.
- Alla jämförelser med PAR som källa har åldersstandardiserats. De övriga har relaterats till antalet personer över en viss ålder i respektive landsting, för att ändå väga in åldersstrukturen i landstingen vid presentationen.
- Samma åtgärds- och diagnoskoder som i rapporteringen till Väntetider i vården har använts.
- Strikt sett bör enbart planerade, ej akuta operationer ingå, för att knyta an till väntetidsrapporteringen (denna avser enbart planerad vård). För **höftplastik** har operationerna som följd av höftfraktur (= akut operation) exkluderats. För några andra operationer finns ett visst inslag av akuta operationer, som inte kunnat exkluderas.

Här följer nu några korta allmänna beskrivningar och kommentarer om respektive operation/åtgärd, innan diagramredovisningen vidtar.

1 Utprovning av hörapparat

Varje år gör Hörselskadades Riksförbund en enkät till hörcentraler, där man bland annat samlar uppgifter om antalet utprovade hörapparater i de olika landstingen. Dessa uppgifter sammanställs och publiceras i en årsrapport. 2006 var det totala antalet utprovade hörapparater 102 406. Detta är en ökning jämfört med 2005, då antalet var knappt 90 000. En aspekt att ta hänsyn till är att samma individ kan utprova och få två hörapparater. Andelen med två utprovade hörapparater skiljer sig åt mellan landstingen. Under perioden 2001-2006 har en påtaglig ökning av antalet utprovade hörapparater skett.

2. Kataraktoperationer

Kataraktregistrets täckningsgrad är högre än Patientregistrets och används därför. I Kataraktregistret registrerades för riket som helhet 72 547 operationer 2006. Operationen utförs i öppenvård. I diagrammet redovisas totala antalet operationer per invånare över 70 år, oavsett om det är det första eller det andra ögat som opererats. Jämfört med 2005 har antalet sjunkit; då rapporterades cirka 77 600 operationer. Även under 2002-2004 utfördes flera operationer än 2006.

3. Knäledsplastik

Knäledsplastik sker i slutenvården och har en relativ lång medelvårdtid, uppgående till drygt 7 dagar. 10 147 operationer utfördes under 2006, enligt PAR. Av dessa utfördes en majoritet på kvinnor. Vid en jämförelse av 2006 års data med 2005 hade antalet i riket ökat. 2005 rapporterades 9 327 operationer. Under perioden 2001-2006 har en påtaglig ökning av antalet operationer skett; med 50 procent fler operationer per invånare.

4. Höftledsplastik

Höftledsplastik utförs i slutenvård och har en relativt lång medelvårdtid, uppgående till drygt 7 dagar. Patienter som får en ny höftled vid det akuta tillståndet höftfraktur är exkluderade. 2006 var antalet vårdtillfällen i riket 12 326, enligt PAR. Antalet vårdtillfällen inom höftledsplastik uppvisade ingen större förändring mellan 2005 och 2006. Antalet var något lägre för män än för kvinnor. Under perioden 2001-2006 har antalet operationer per invånare ökat med 13 procent.

5. Prostataförstoring

Antalet fall av operation vid prostataförstoring minskade mellan 2005 och 2006. 2005 inrapporterades 6 173 fall, medan antalet fall 2006 var 5 548. Av dessa rapporterades omkring

10 procent ha utförts i dagkirurgi (öppenvård). Mellan 2001 och 2006 minskade antalet opererade per invånare med 12 procent.

6. Livmoderframfall

90 procent av operationerna för livmoderframfall utfördes i slutenvården. Det absoluta antalet operationer uppgick 2006 till 6 375. Motsvarande siffra för 2005 var 6 959, en minskning på cirka 600 operationer, således. Mellan 2001-2006 har antalet opererade ökat med åtta procent, med 2005 års operationsvolym som den största.

7. Hysterektomi

Hysterektomi innebär att livmodern opereras bort. Operationen utförs i slutenvård. Det absoluta antalet hysterektomier uppgick till 4 047 stycken, vilket var en minskning jämfört med 2005 då 4 737 fall rapporterades. Under perioden 2001-2006 har antalet operationer minskat med 22 procent.

8. Operation vid urininkontinens (kvinnor)

2006 utfördes 3 632 operationer vid kvinnlig urininkontinens. 2005 var totala antalet operationer 4 012; således har en minskning skett mellan dessa två år. Under perioden 2001-2006 har antalet operationer per invånare/kvinna dock ökat med fyra procent. Flest operationer under perioden skedde 2005.

9. Ljumskbråcksoperation

Av operationerna för ljumskbråck utfördes 76 procent i öppenvården. Andelen opererade män var betydligt högre än andelen kvinnor. Jämfört med tidigare år har antalet ljumskbråcksoperationer i riket minskat. 2006 uppgick det absoluta antalet operationer till 15 882 stycken, enligt Patientregistret – till vilket dock en viss underrapportering av öppenvård sker. För Gotland och Örebro är underrapporteringen så stor att data ej redovisas. Under hela perioden 2001-2006 har antalet operationer varit tämligen konstant, utan hänsyn till underrapporteringen 2006. Flest operationer under perioden skedde 2005.

10. Galloperationer

Vid en jämförelse mellan 2005 och 2006 har antalet galloperationer i riket minskat från 9 801 till 8 673. Större delen av operationerna utfördes i slutenvård, 87 procent av alla under 2006. Under perioden 2001-2006 har antalet operationer per invånare minskat med nio procent. Flest operationer under perioden skedde 2005.

11. Kranskärloperationer

Kranskärloperationer, öppen hjärtkirurgi, utförs som planerad vård i huvudsak, men det sker även ett mindre antal akuta operationer vid hjärtinfarkt. Antalet operationer var 2006 4 894, vilket är ungefär detsamma som 2005 års operationsvolym. Under hela perioden 2001-2006 har antalet operationer per invånare minskat kraftigt, men 29 procent. Detta är bl a en spegling av den ökade användningen av PCI, ballongvidgning av hjärtats kärl.

12. Septumplastik

Septumplastik innebär operation av sned nässkiljevägg, hos individer där detta ger upphov till besvär med nästäppa. Antalet operationer ökade något mellan 2005 och 2006. Det absoluta antalet operationer som rapporterats till Patientregistret för 2006 uppgick till 2 259. Av dessa utfördes 54 procent i slutenvård och 46 procent som dagkirurgi. Under 2001-2006 har antalet operationer ökat kraftigt, med 53 procent. Flest operationer utfördes under 2006.

13. Tonsillektomi

Tonsillektomi är en operation där halsmandlarna avlägnas, t ex vid upprepade halsfluss eller snarkningsproblem. Vid en jämförelse med 2005 minskade antalet tonsillektomier 2006 i riket

något, till 9 069. En majoritet av operationerna utfördes i slutenvård, 77 procent. Under hela perioden 2001-2006 har antalet tonsillektomier per invånare ökat med 17 procent. Flest operationer under perioden utfördes 2005.

14. Hörselbättrande operationer

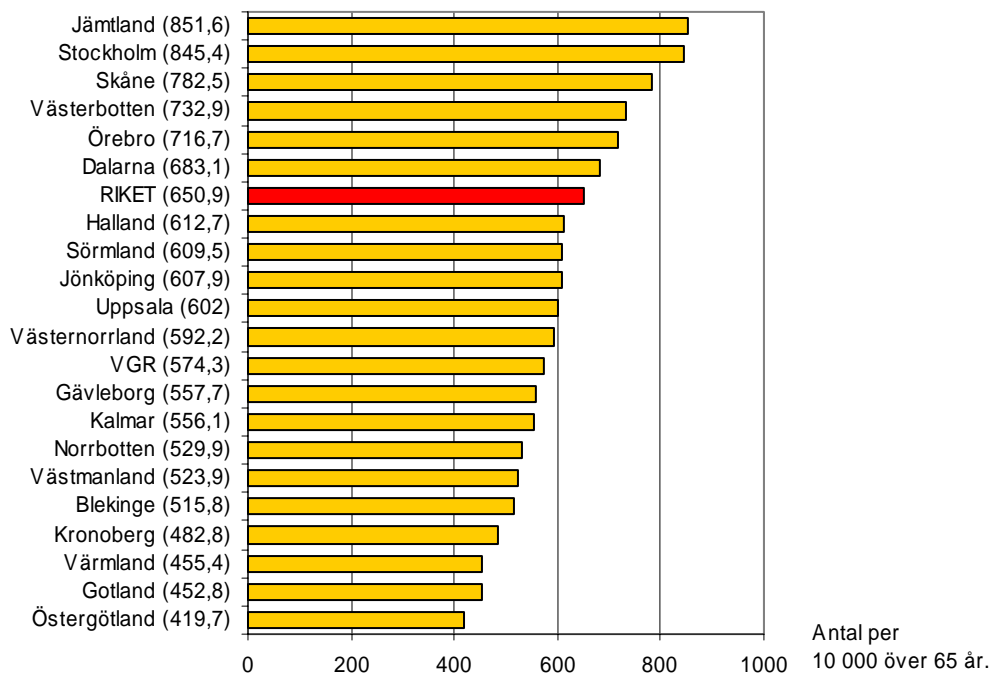
Antalet hörselbättrande operationer ökade något mellan 2005 och 2006, då 1 720 operationer utfördes. 84 procent av operationerna utfördes i slutenvård. Operationerna utförs lika ofta för män som för kvinnor. Under hela perioden 2001-2006 har antalet operationer per invånare ökat med 24 procent. Flest operationer under perioden utfördes 2004.

Operationsfrekvens per landsting 2006

1 Utprovning av hörapparat

Antal utprovade hörapparater per 10 000 invånare över 65 år 2006.

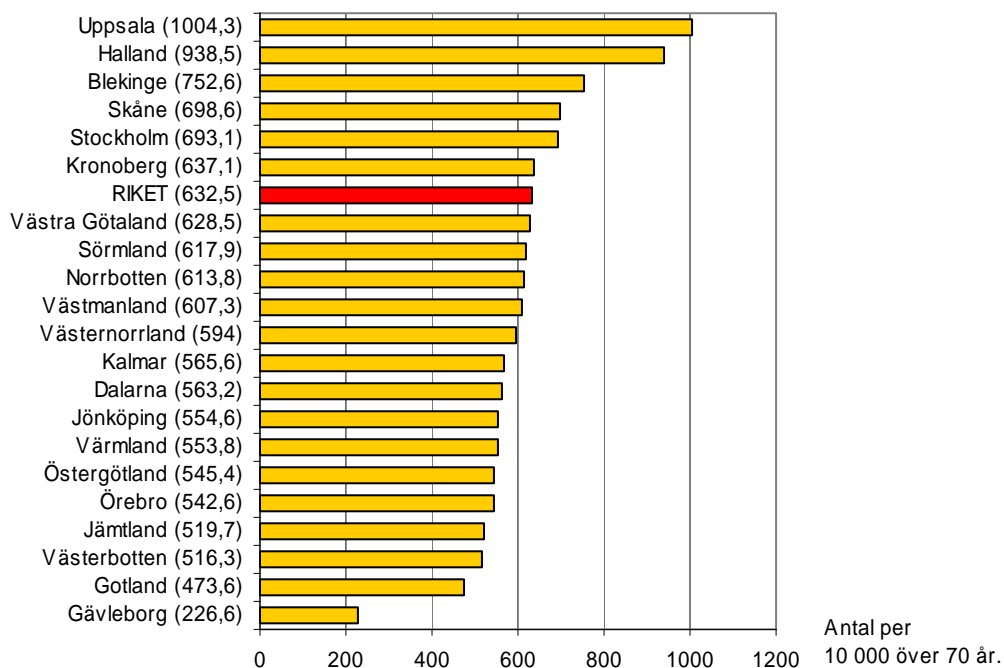
Källa: Hörselskadades riksförbund



2 Kataraktoperation

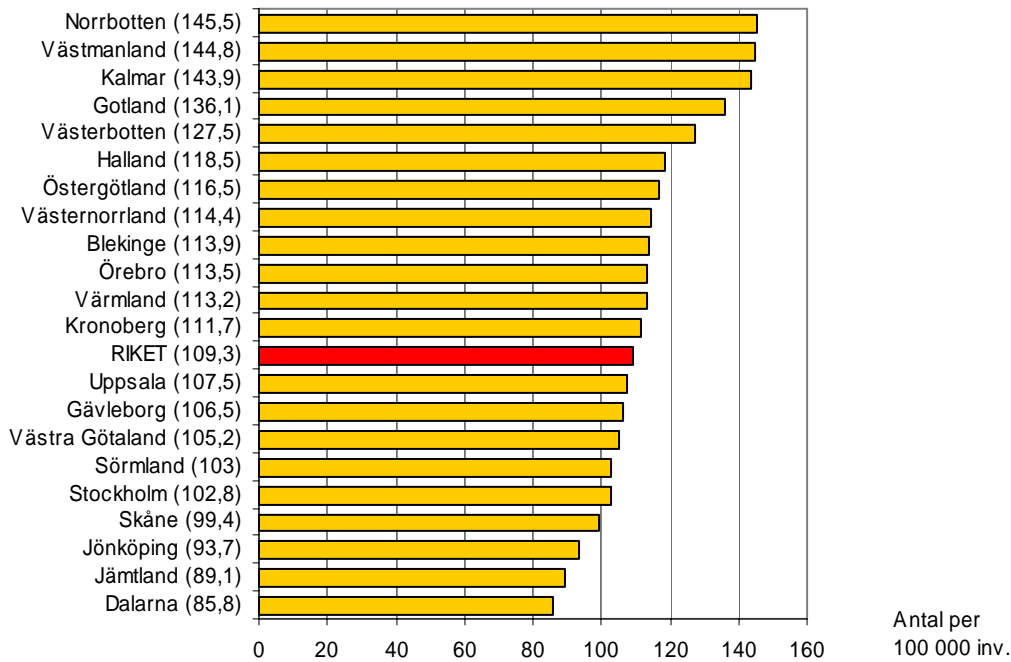
Antal kataraktoperationer per 10 000 invånare över 70 år 2006.

Källa: Nationella Kataraktregistret



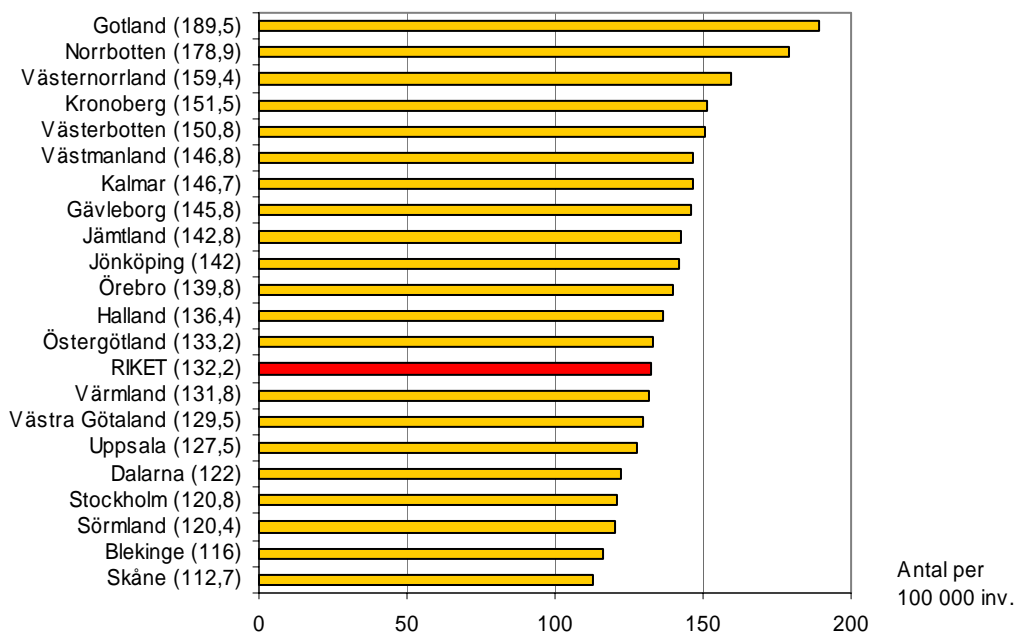
3 Knäledsplastik

Knäledsplastik per 100 000 invånare, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Källa: Patientregistret



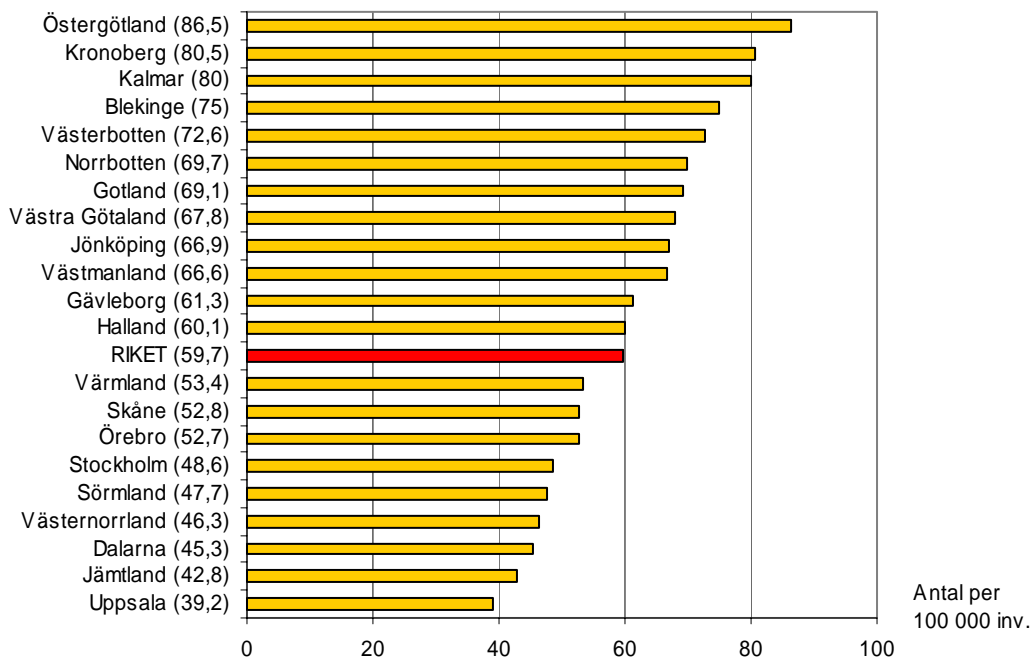
4 Höftledsplastik

Höftledsplastiker per 100 000 invånare 2006.
Åldersstandardiserade värden. Källa: Patientregistret



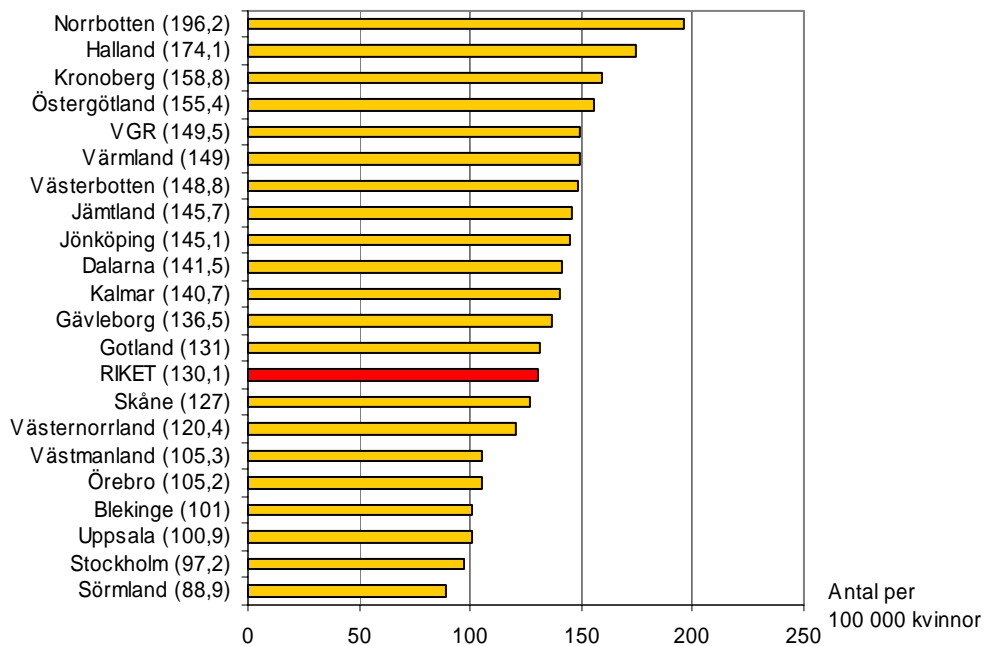
5 Prostataförstoring

Operationer vid prostataförstoring per 100 000 invånare, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Källa: Patientregistret



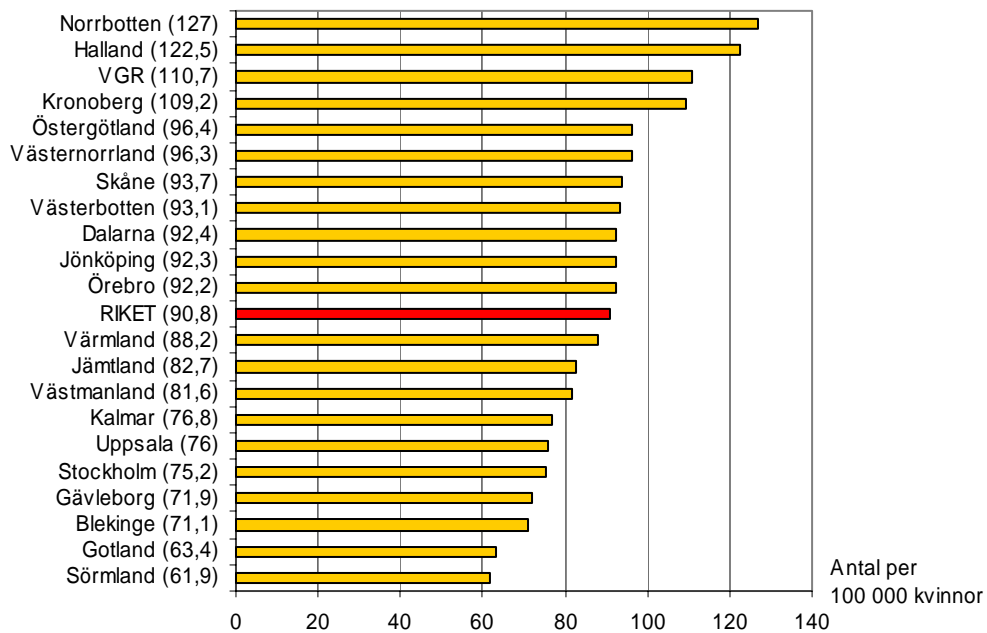
6 Livmoderframfall

Operationer vid livmoderframfall per 100 000 kvinnor, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Källa: Patientregistret



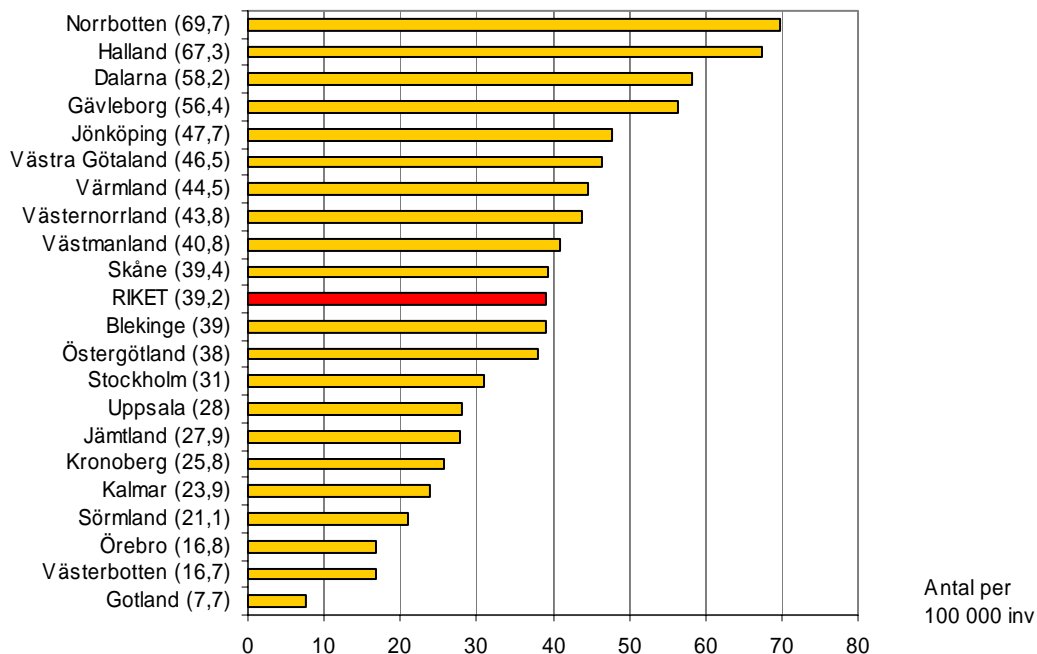
7 Hysterektomi

Hysterektomier per 100 000 kvinnor, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Källa: Patientregistret



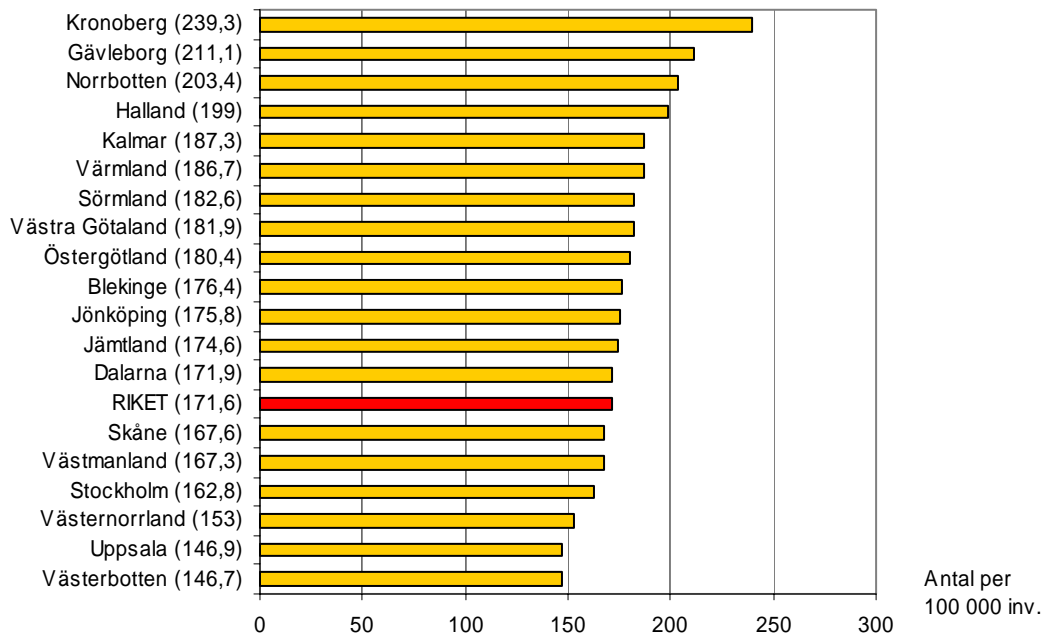
8 Operation vid urininkontinens (kvinnor)

Operation vid urininkontinens (kvinnor) per 100 000 invånare 2006.
Åldersstandardiserade värden. Källa: Patientregistret



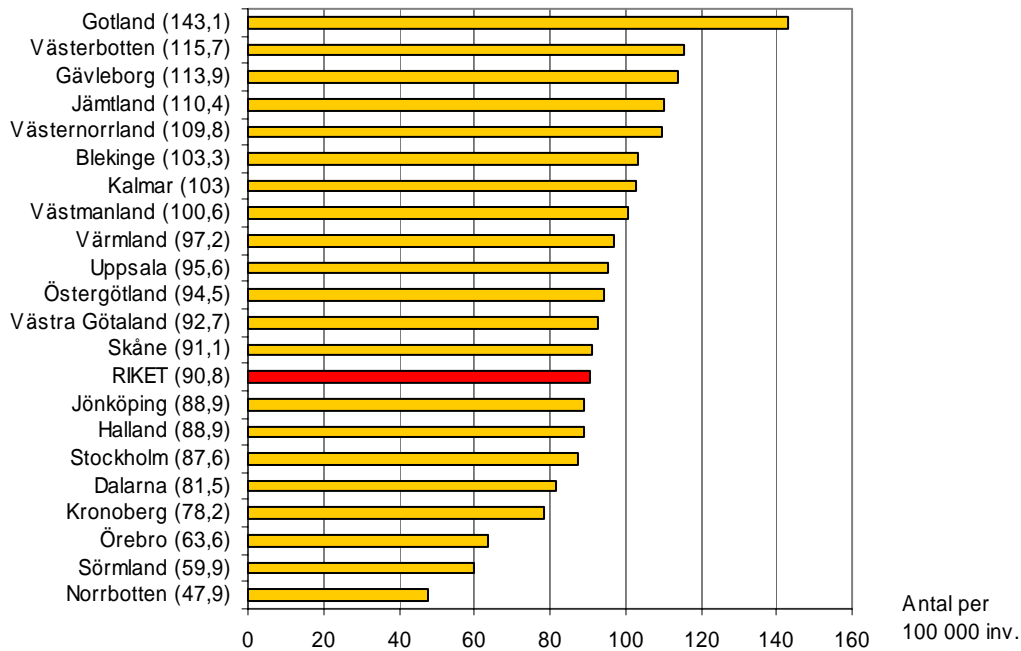
9 Ljumsbråcksoperation

Ljumsbråcksoperationer per 100 000 invånare, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Källa: Patientregistret
Gotland och Örebro redovisas ej pga av brister i data.



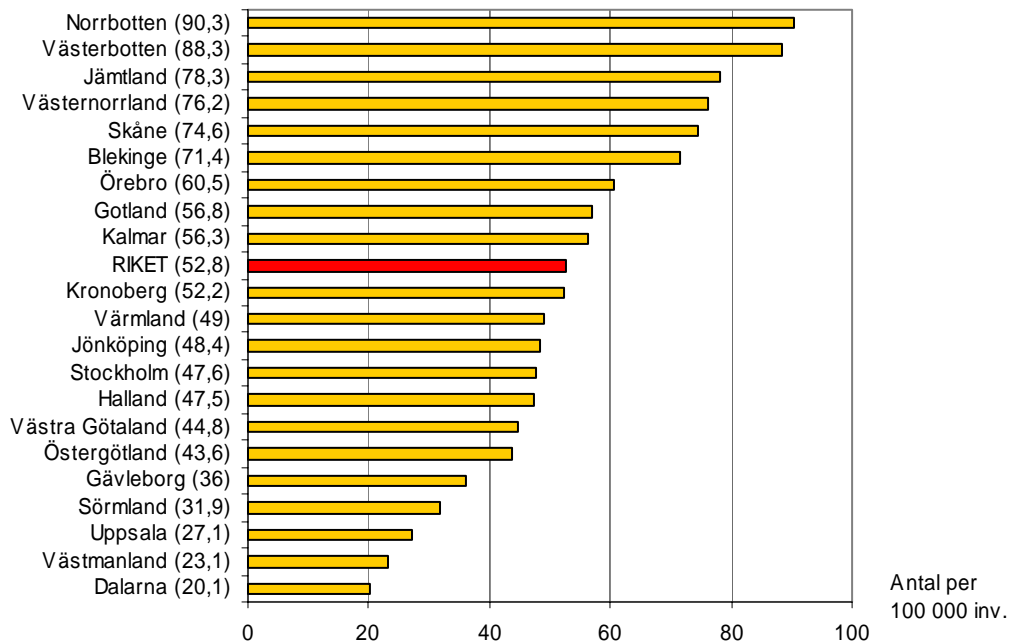
10 Galloperation

Galloperationer per 100 000 invånare 2006.
Åldersstandardiserade värden. Källa: Patientregistret



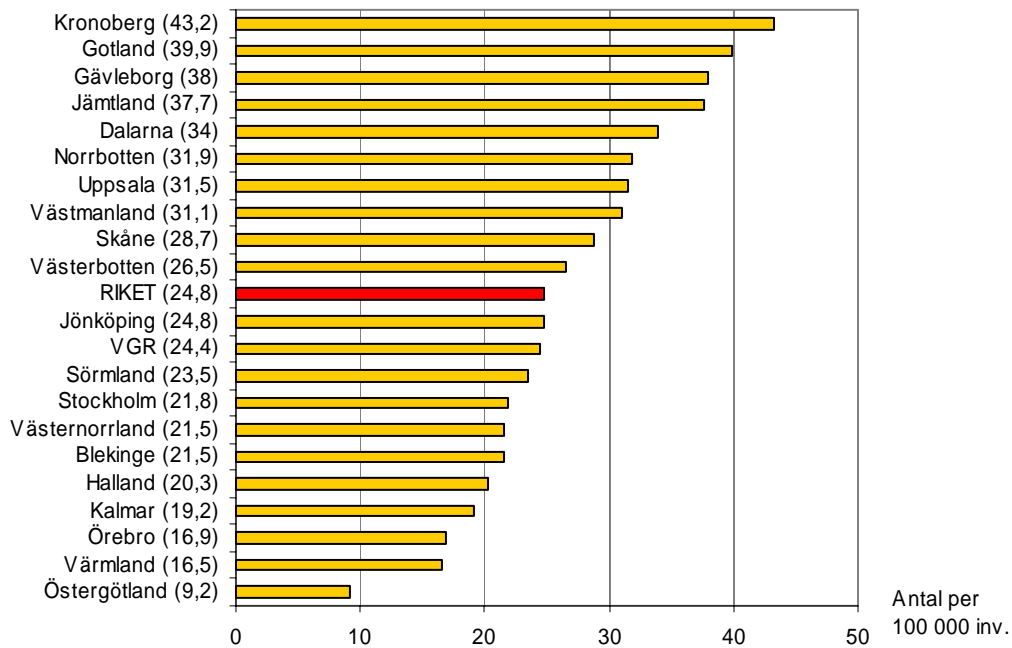
11 Kranskärloperation

Kranskärloperationer per 100 000 invånare 2006.
Åldersstandardiserade värden. Källa: Patientregistret



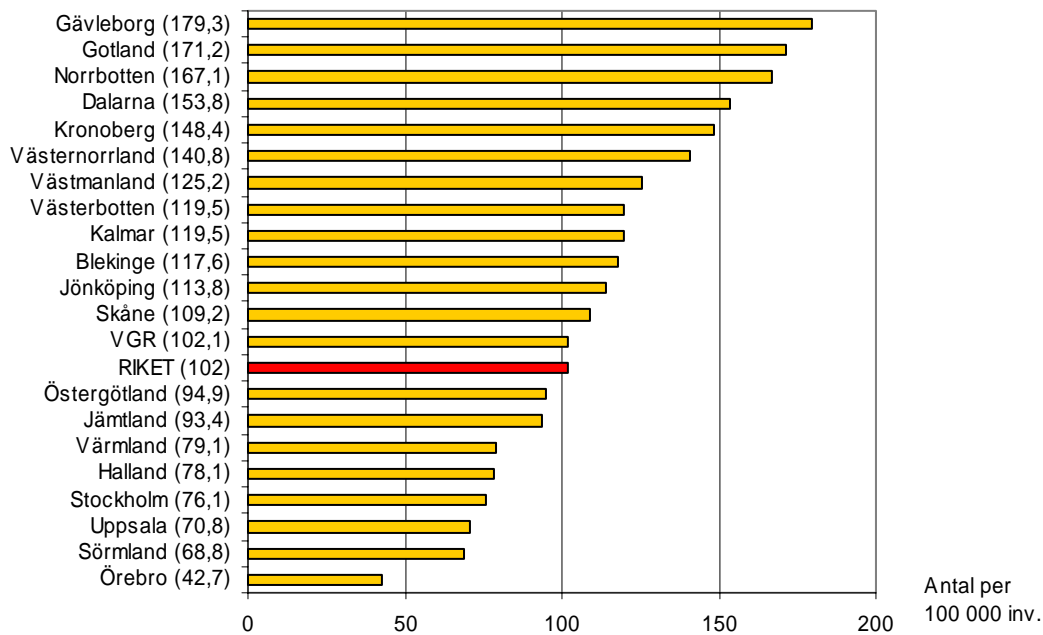
12 Septumplastik

Septumplastiker per 100 000 invånare 2006.
Åldersstandardiserade värden. Källa: Patientregistret



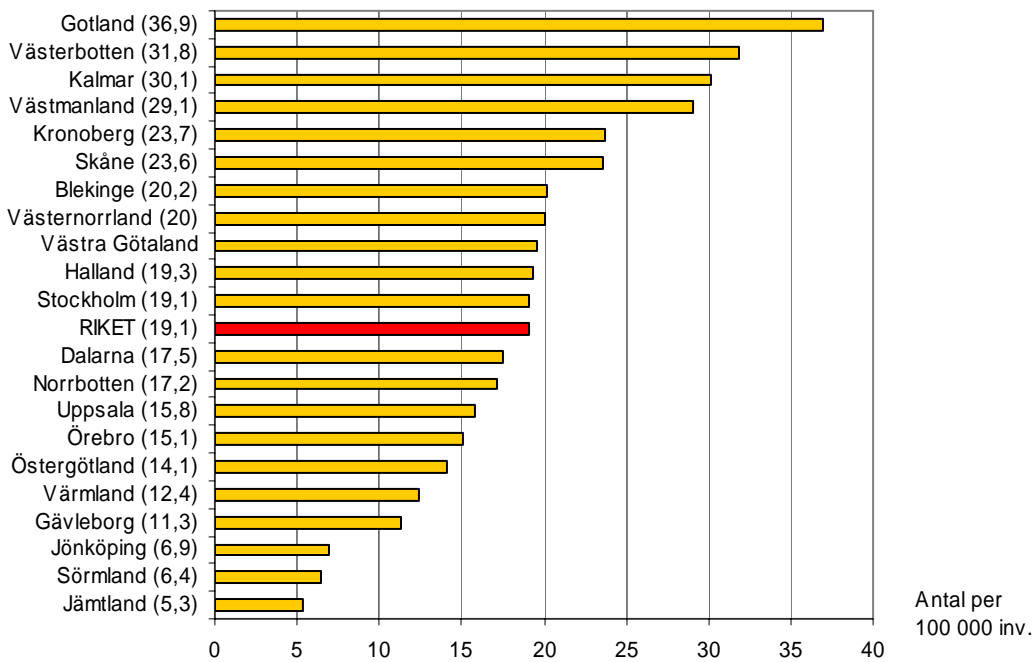
13 Tonsillektomi

Tonsillektomier per 100 000 invånare 2006.
Åldersstandardiserade värden. Källa: Patientregistret



14 Hörselförbättrande operation

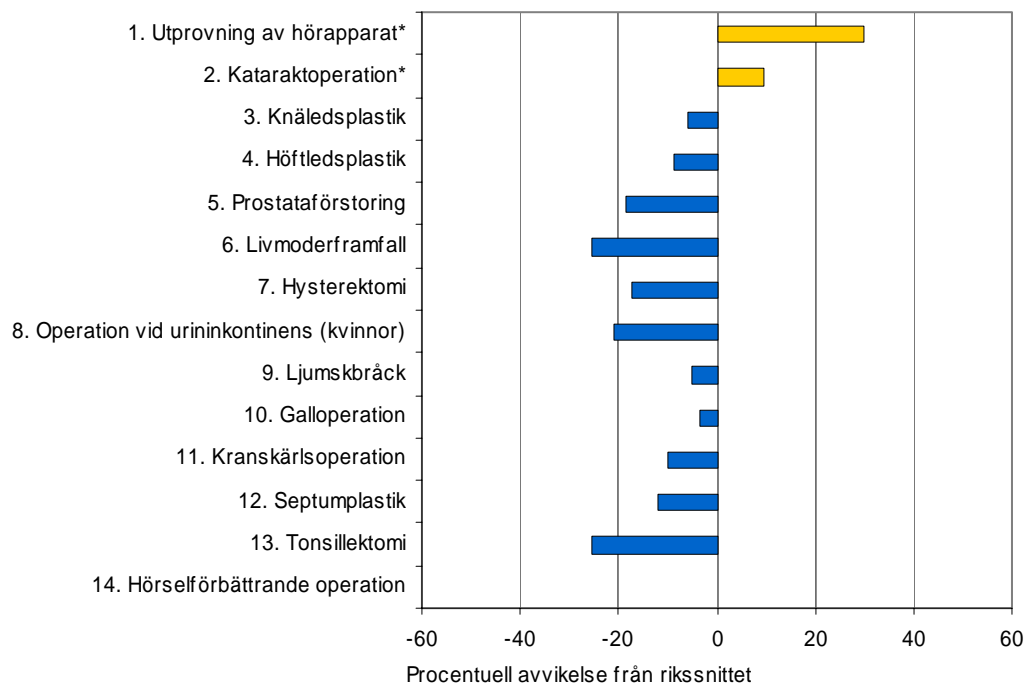
Hörselförbättrande operationer per 100 000 invånare, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Källa: Patientregistret



Landstingsprofiler – operationsfrekvens 2006

Stockholm

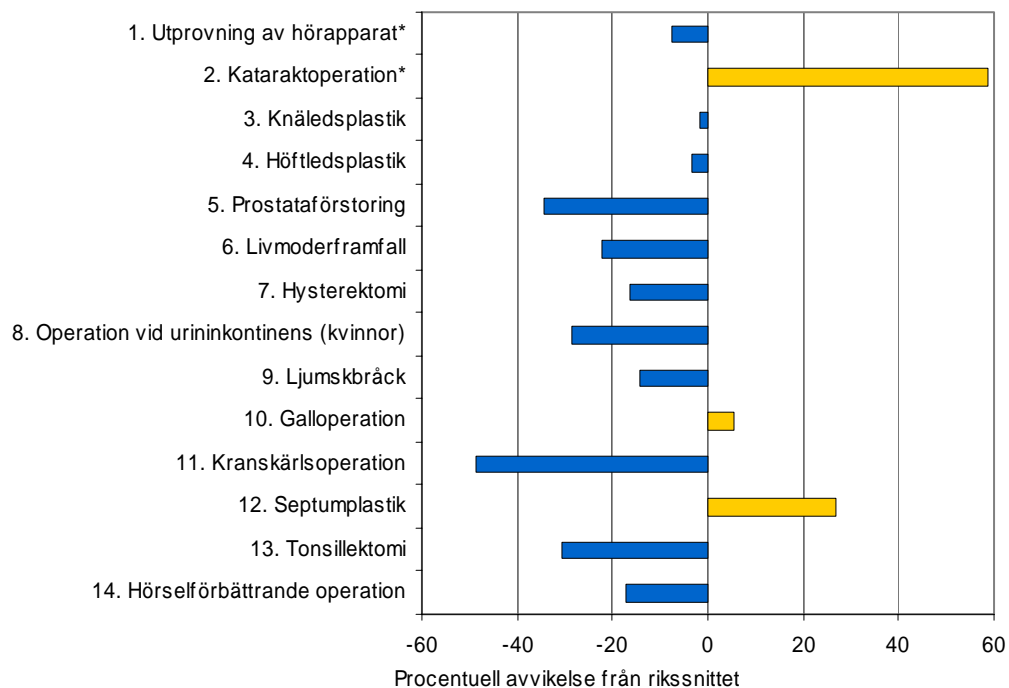
Stockholm - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering

Uppsala

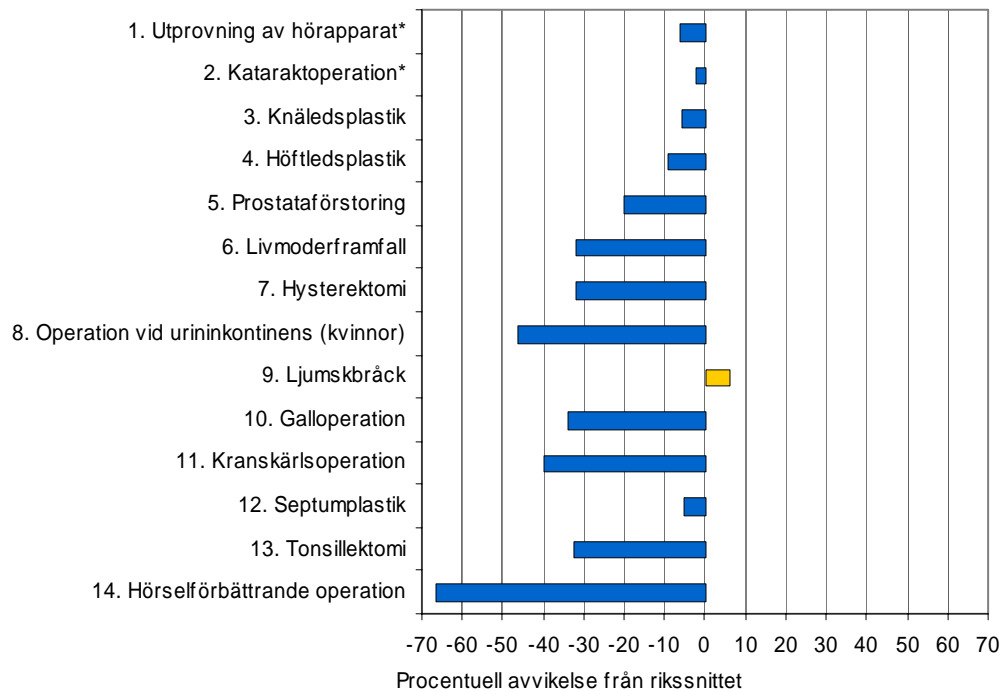
Uppsala - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering.

Sörmland

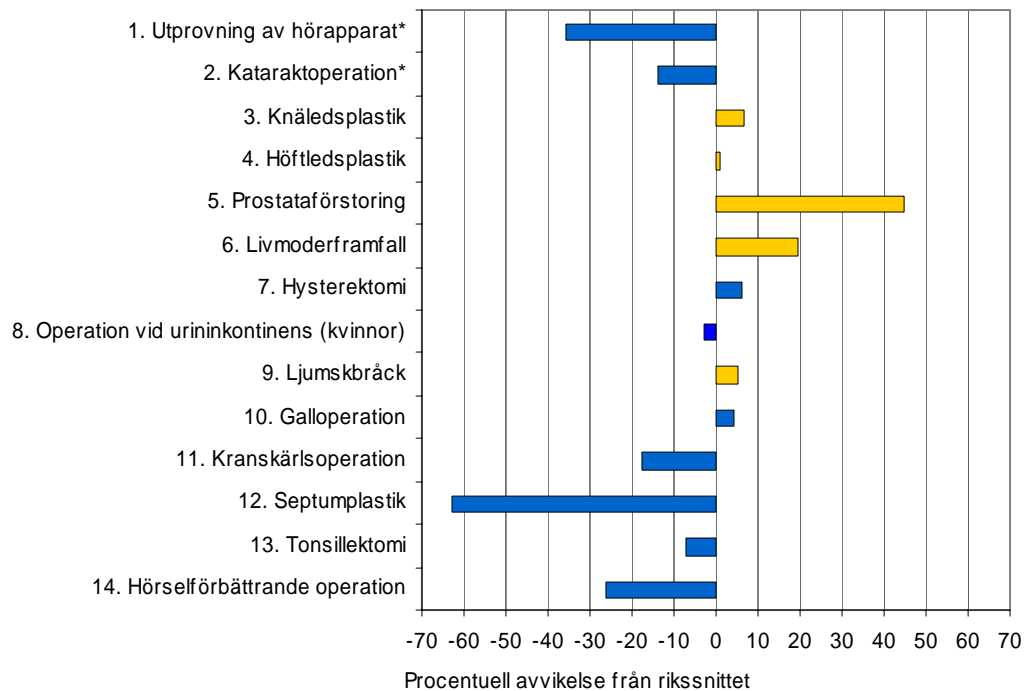
Sörmland - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering.

Östergötland

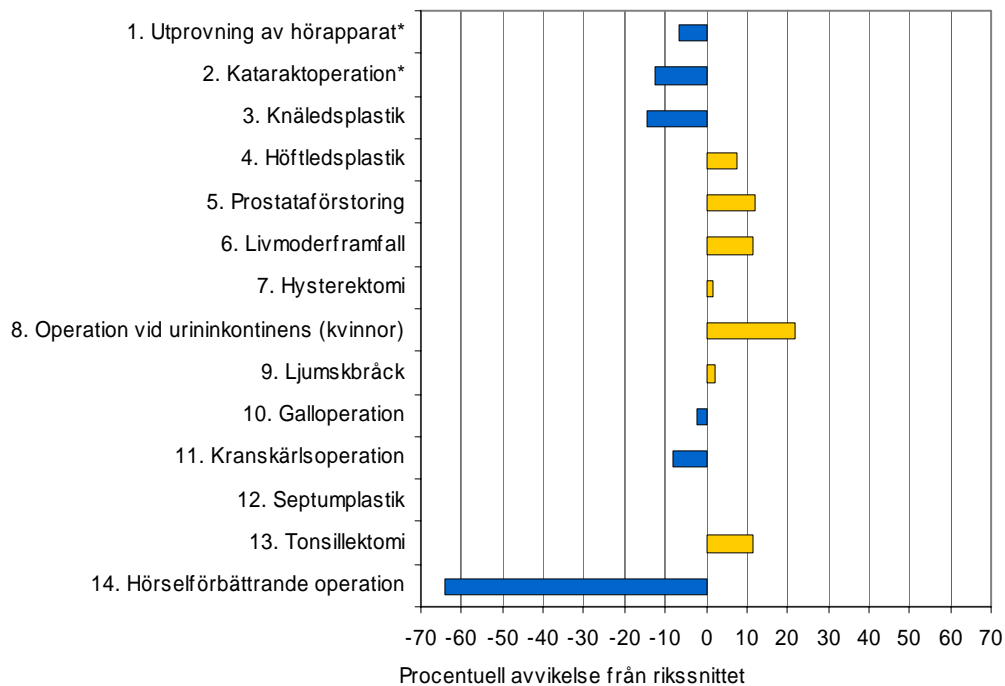
Östergötland - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering

Jönköping

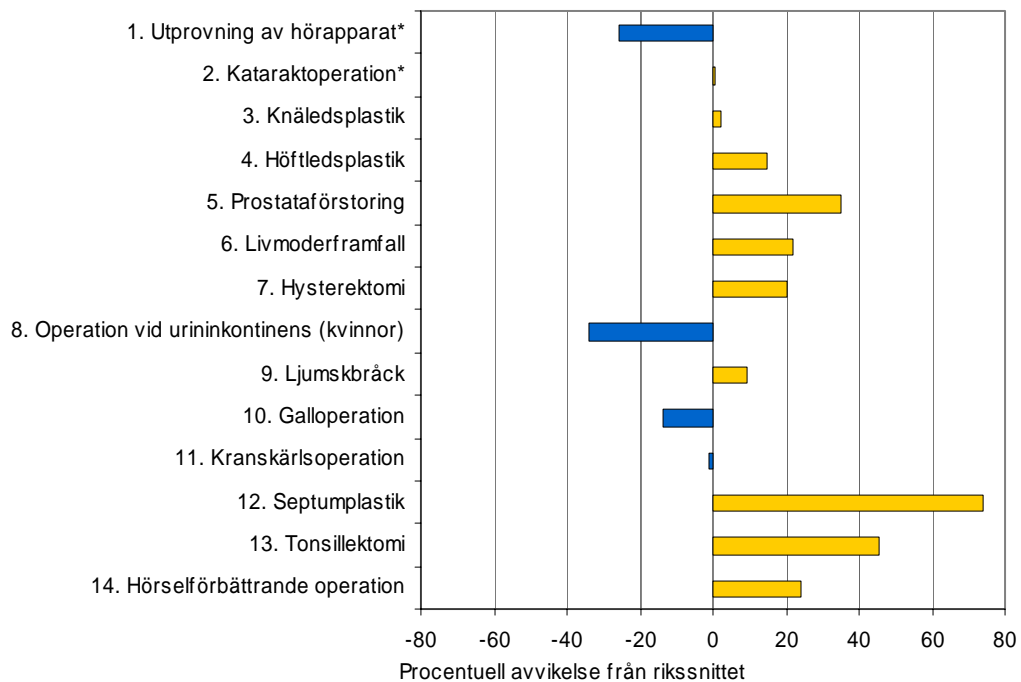
Jönköping - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket 2006.
Ålderstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering

Kronoberg

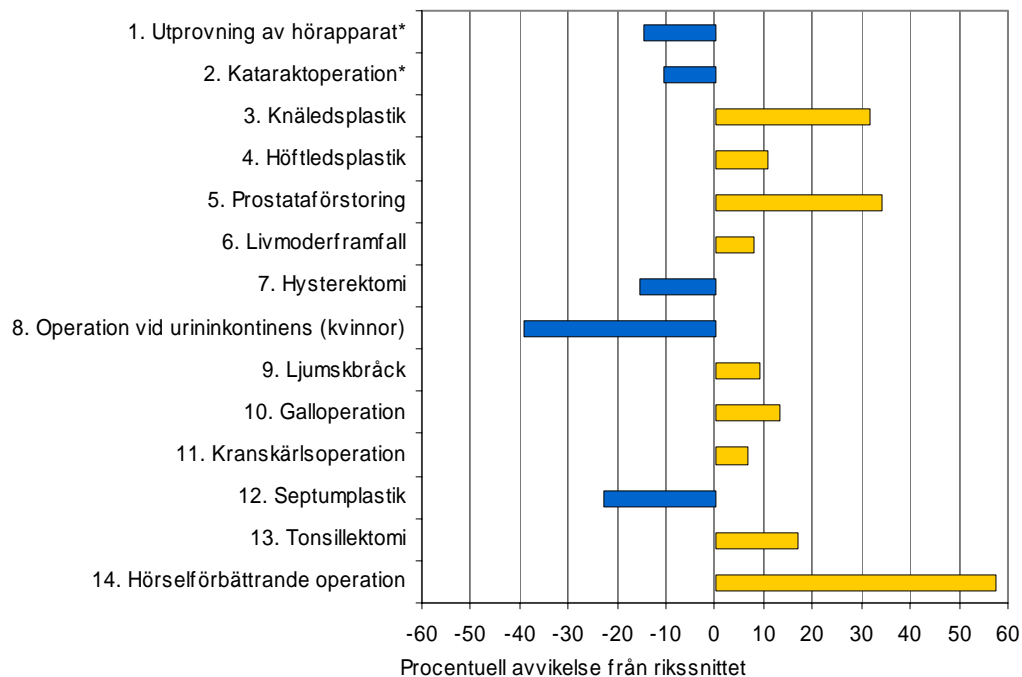
Kronoberg - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Ålderstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering

Kalmar

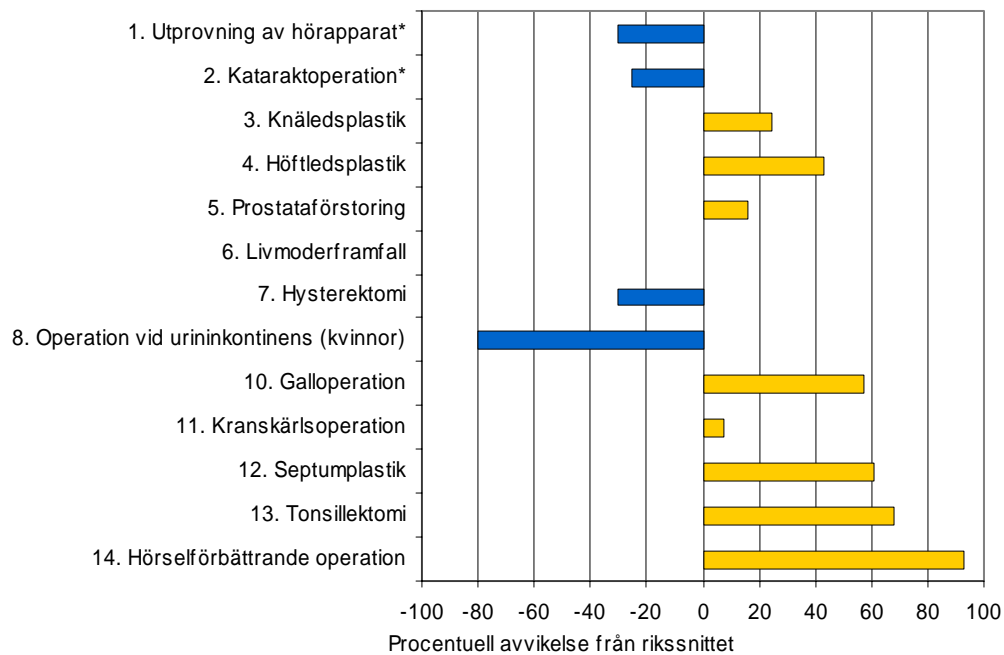
Kalmar - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering

Gotland

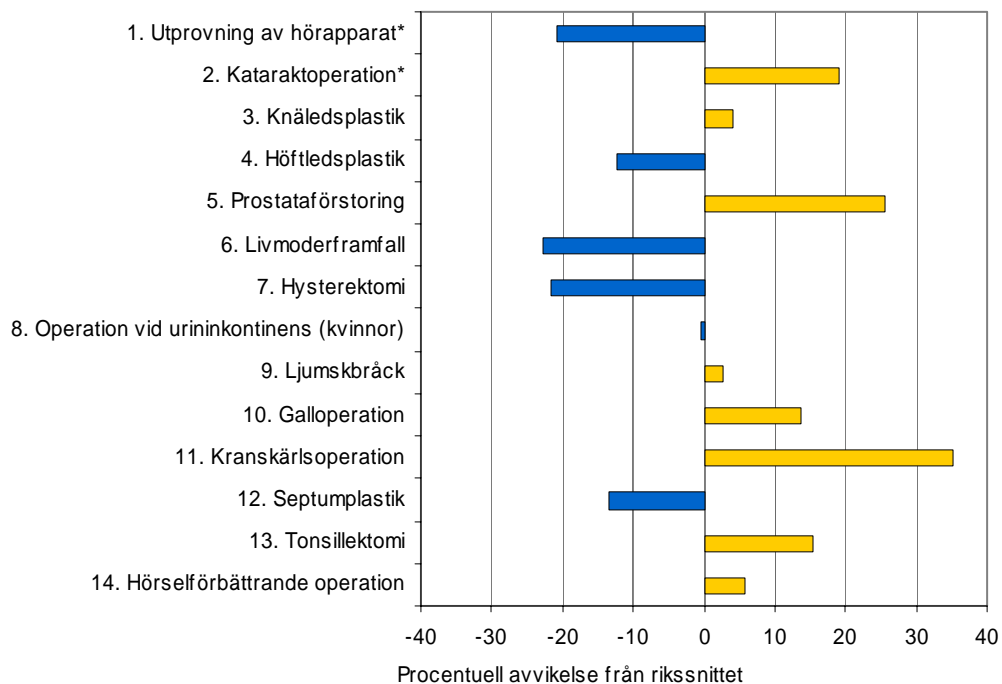
Gotland - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret
Ljumskräck är borttagen på grund av underrapportering till patientregistret.



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering

Blekinge

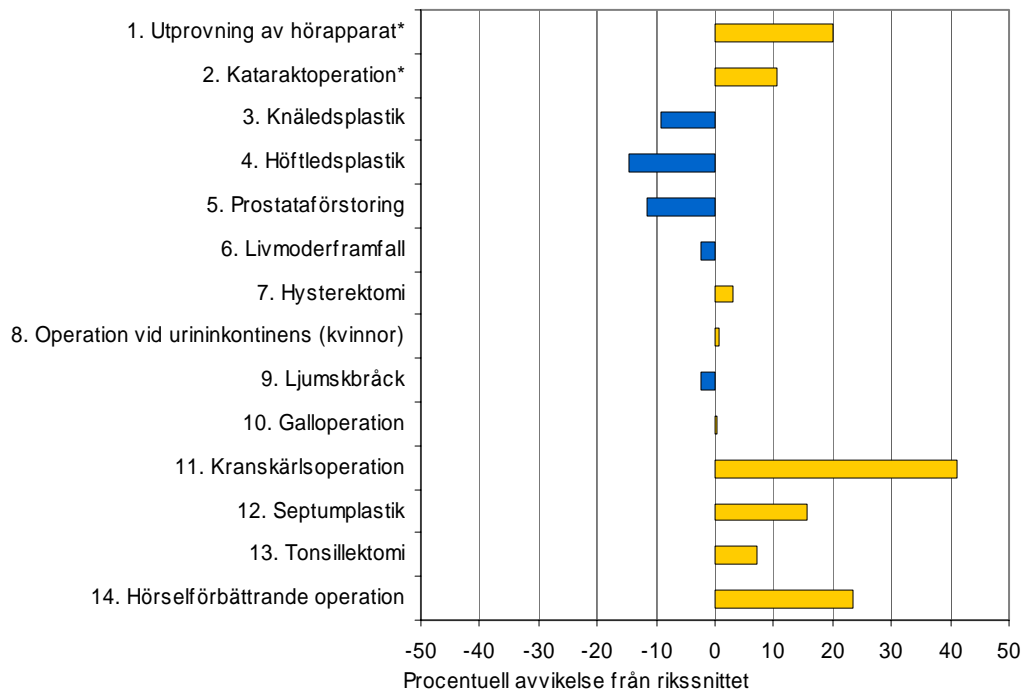
Blekinge - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering.

Skåne

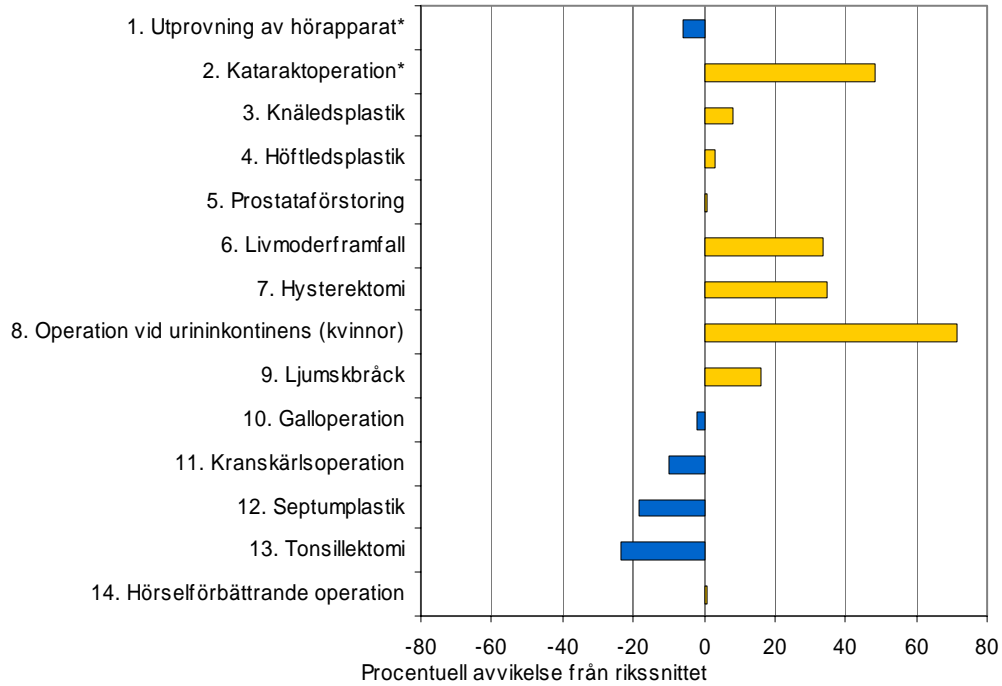
Skåne - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering

Halland

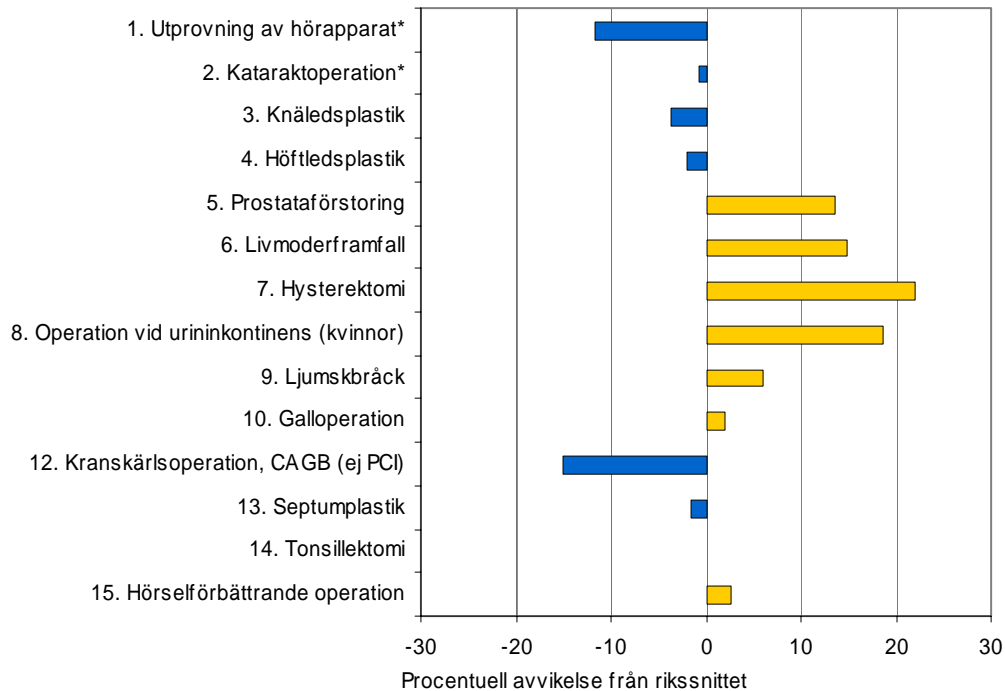
Halland - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersstandardisering.

Västra Götaland

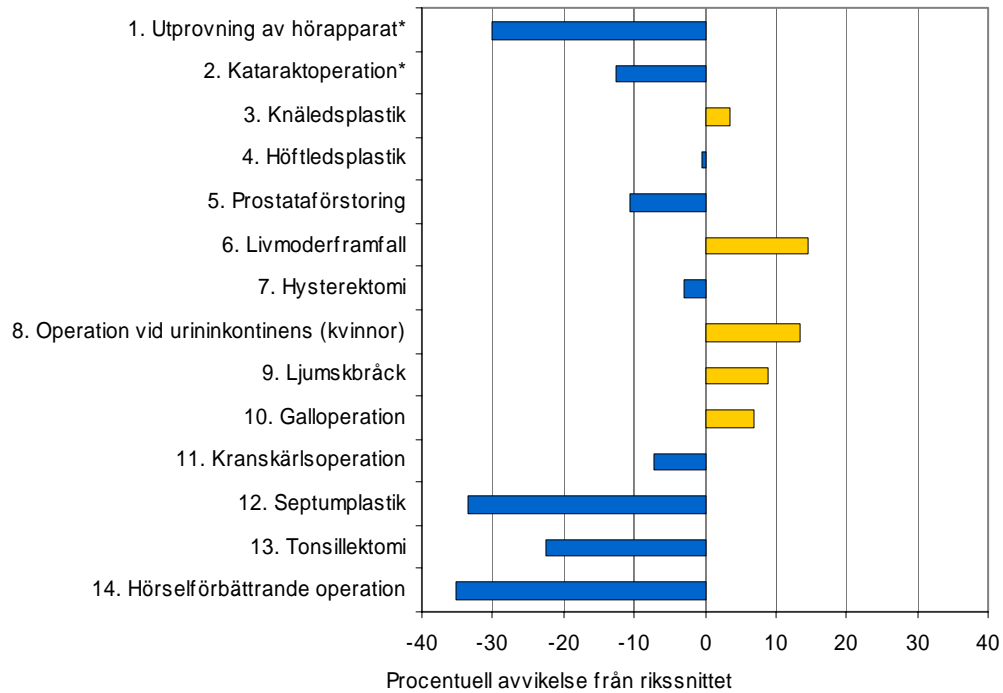
Västra Götaland - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering

Värmland

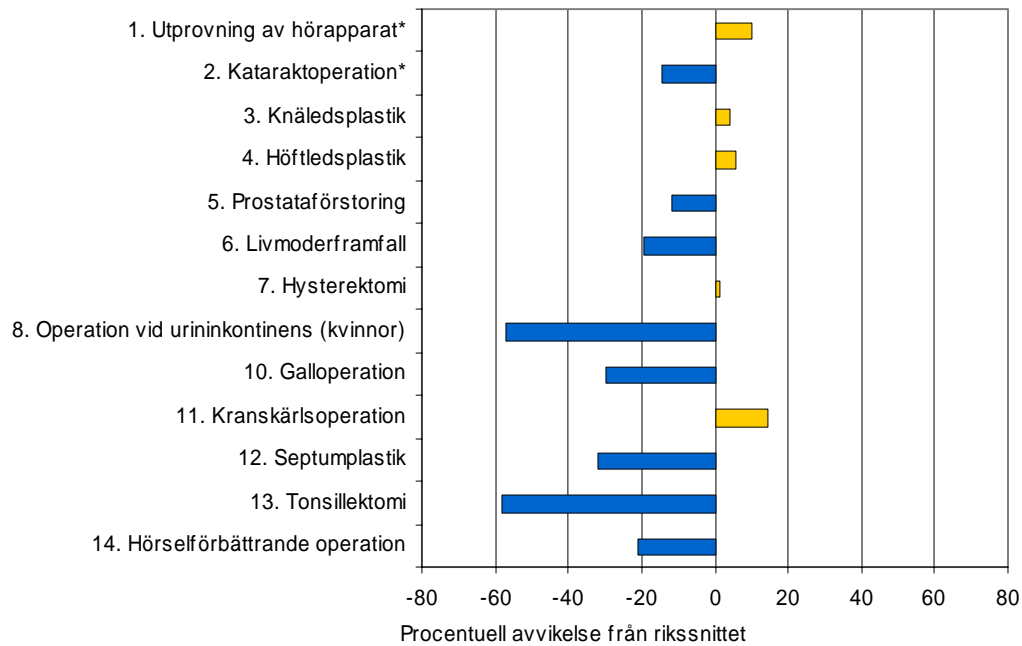
Värmland - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering.

Örebro

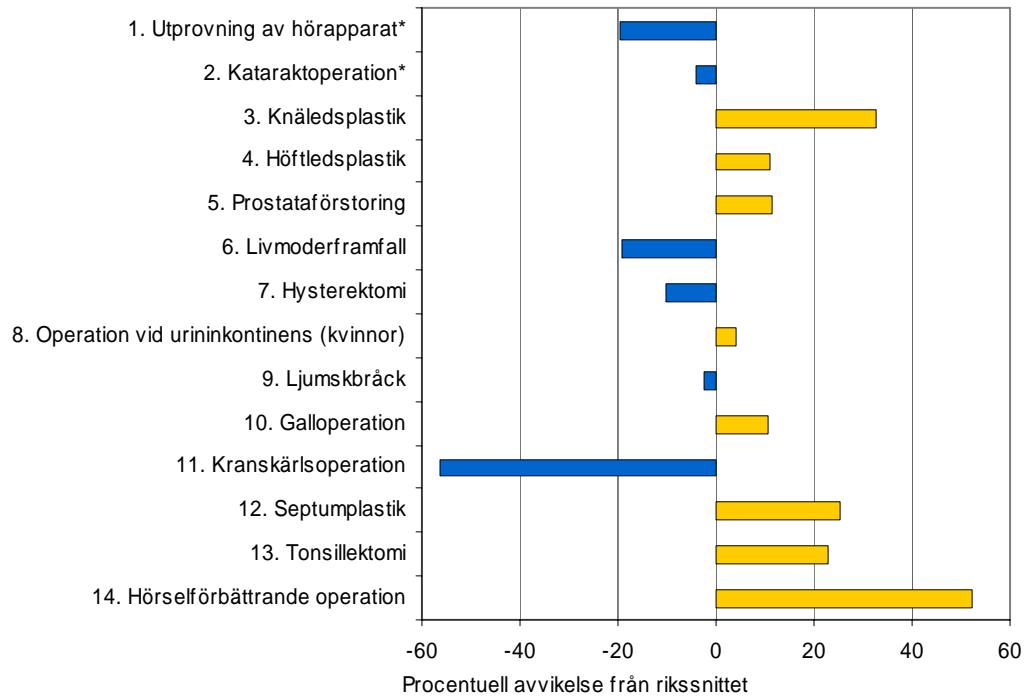
Örebro - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret
Ljumskräck är borttagen på grund av underrapportering till Patientregistret.



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering

Västmanland

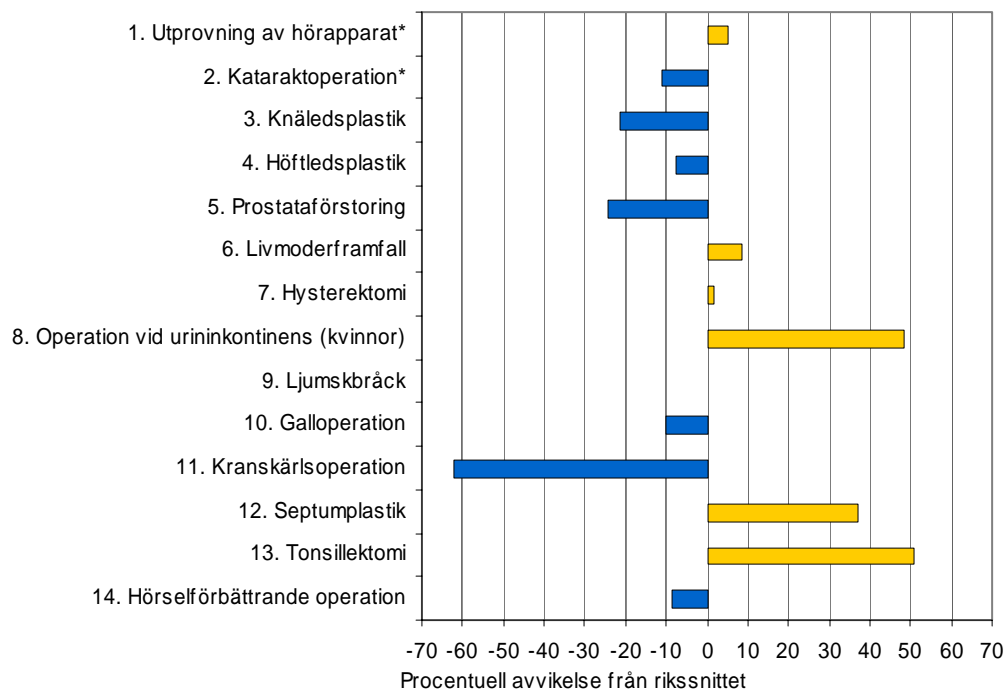
Västmanland - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering.

Dalarna

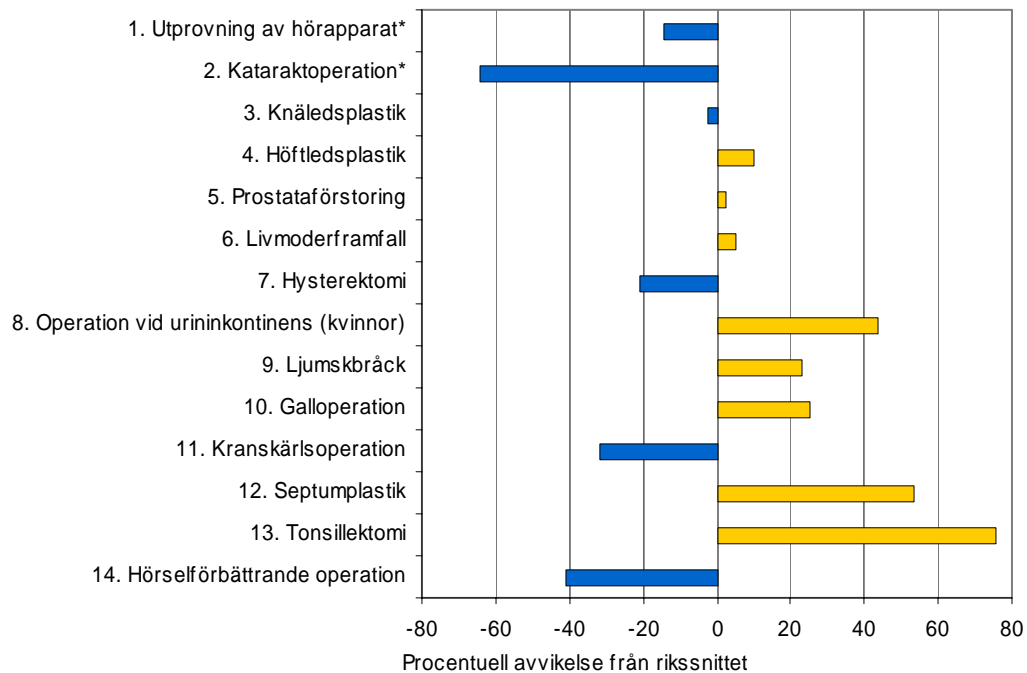
Dalarna - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering.

Gävleborg

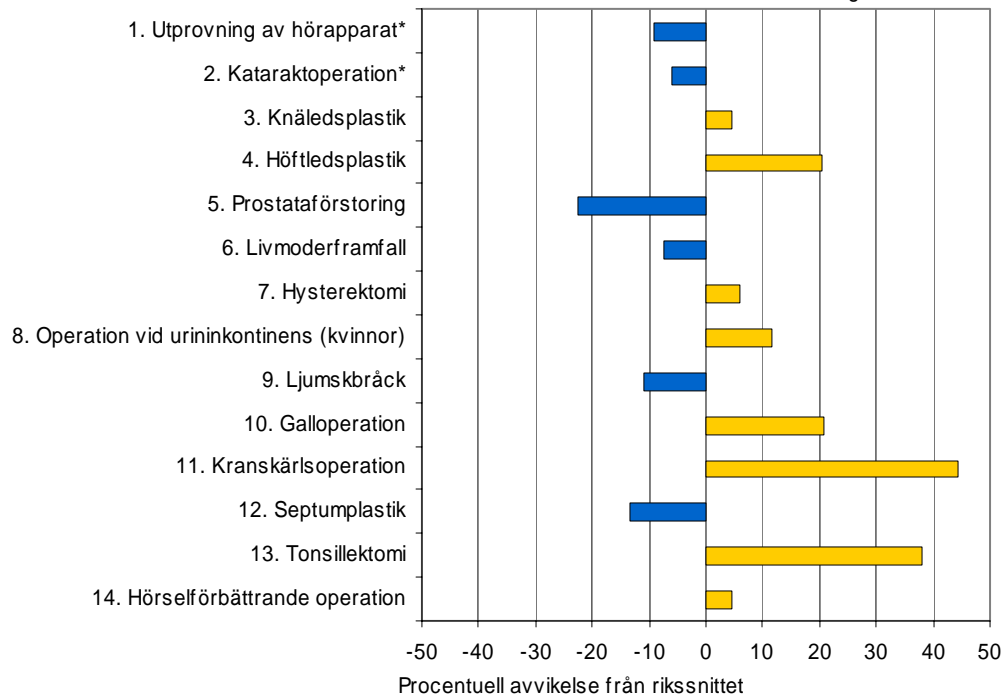
Gävleborg - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Nationella Kataraktregistret samt Hörselskadades Riksförbund. Annan åldersrelatering.

Västernorrland

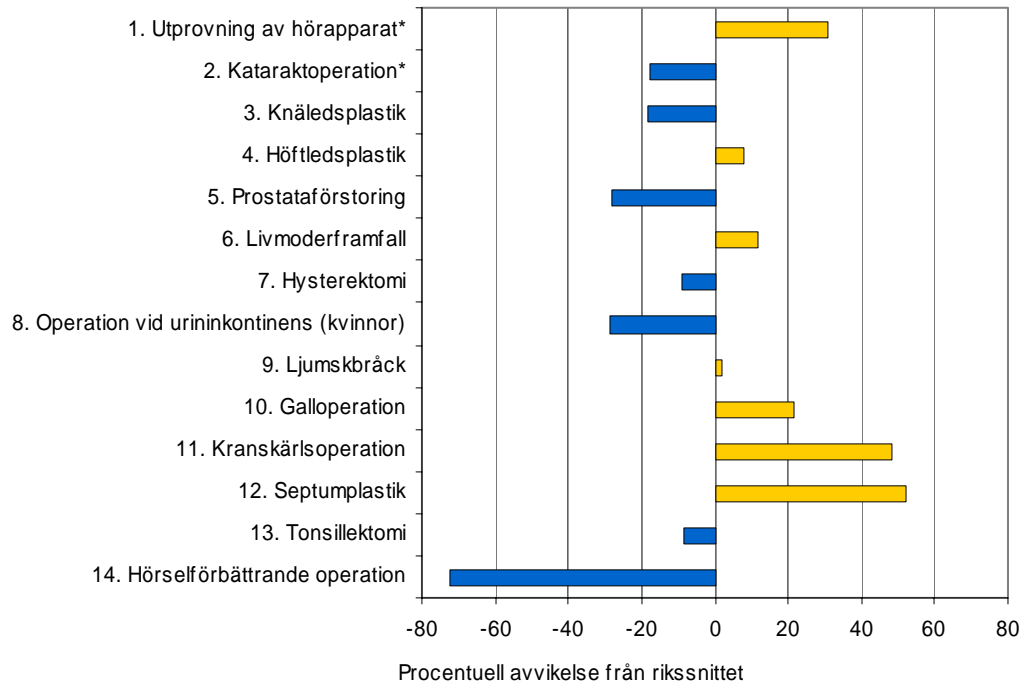
Västernorrland - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering.

Jämtland

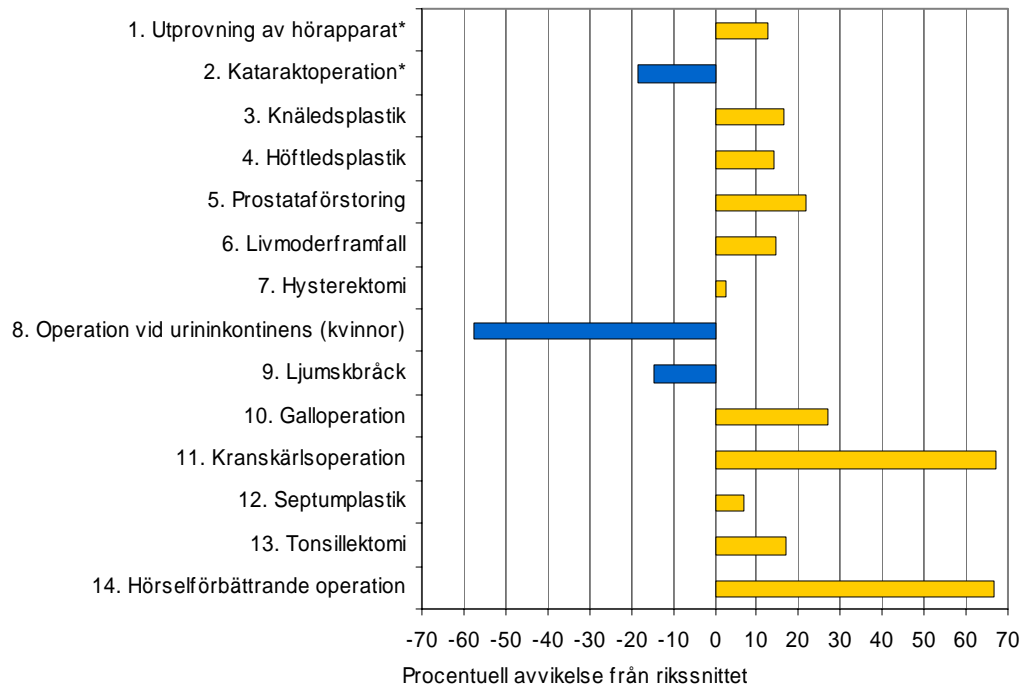
Jämtland - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



*Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering.

Västerbotten

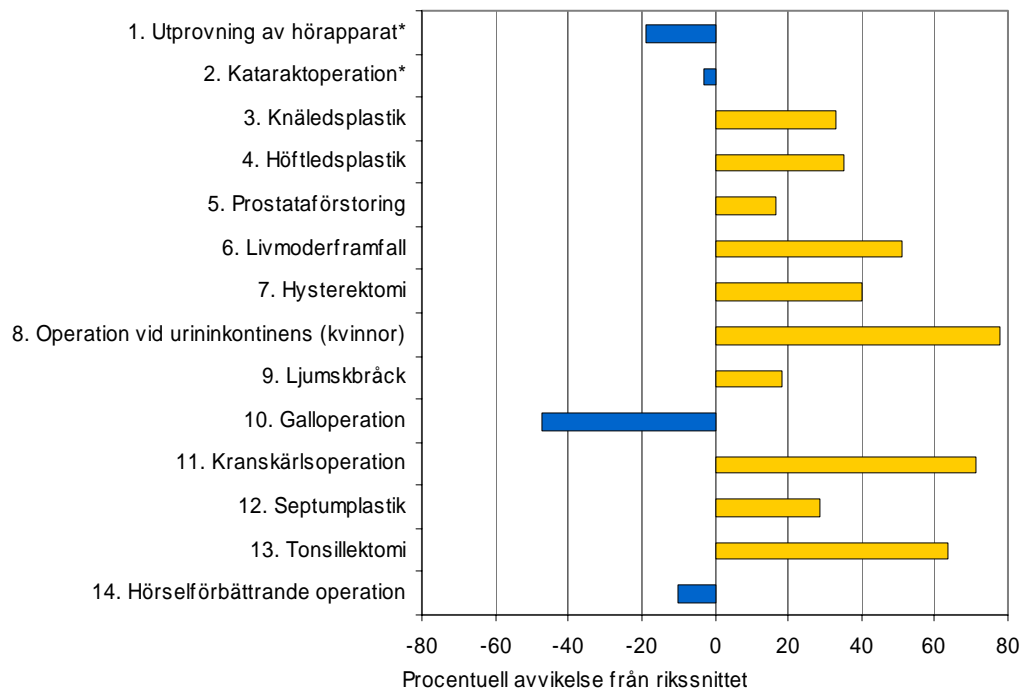
Västerbotten - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering

Norrbottnen

Norrbottnen - antal operationer/åtgärder i förhållande till riket, 2006.
Åldersstandardiserade värden. Procent. Källa: Patientregistret



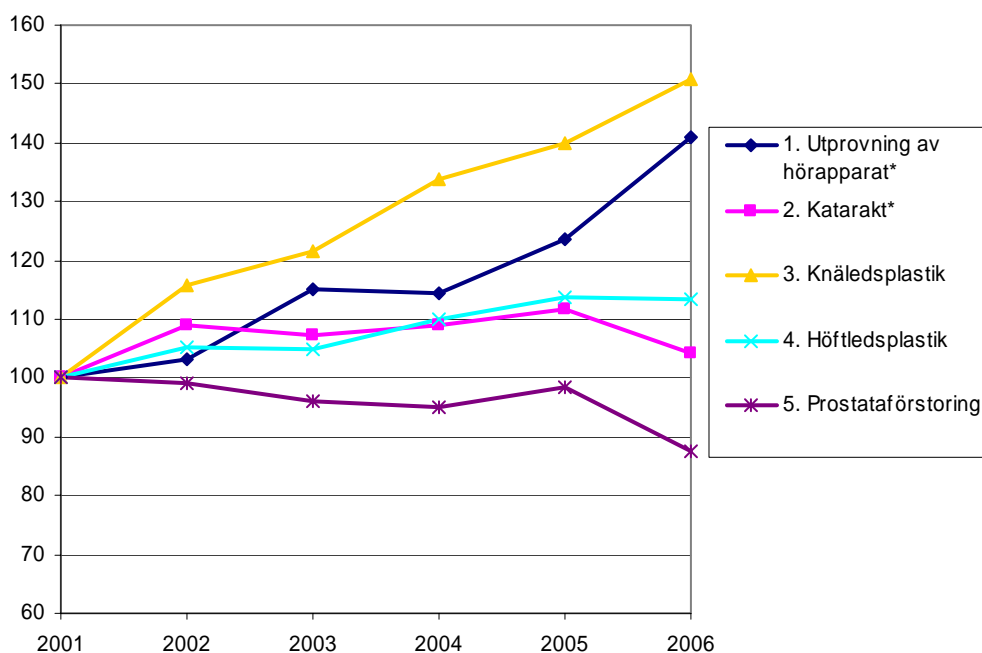
* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret. Annan åldersrelatering

Operationsvolymen för riket 2001-2006

Operation/åtgärd 1-5

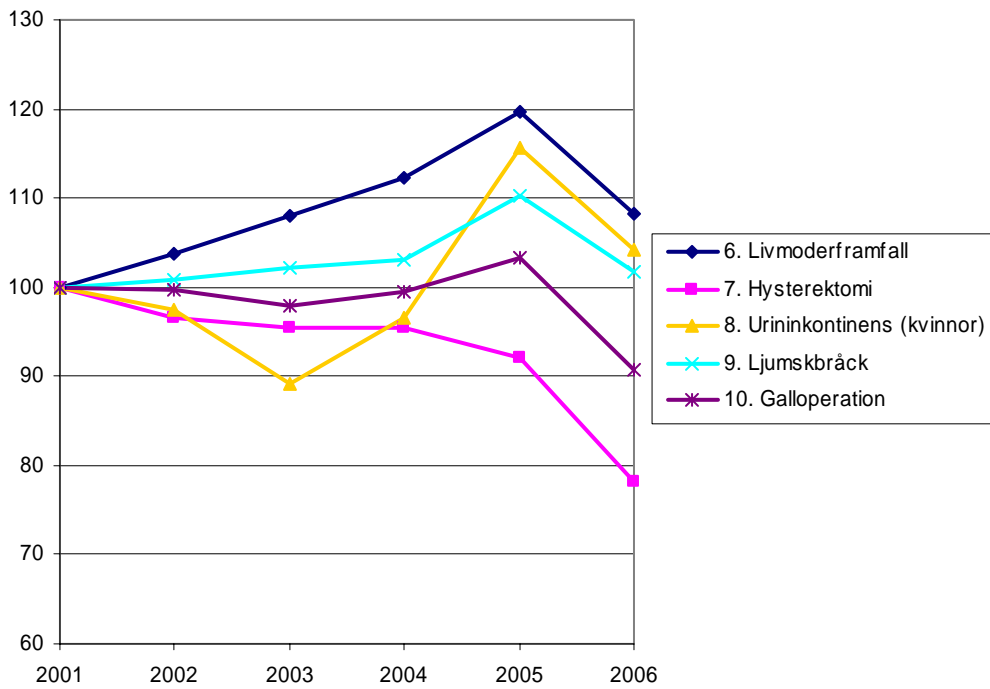
Volymutveckling för respektive operation/åtgärd mellan 2001 och 2006.
Index, där 2001=100. Källa: Patientregistret

* Källa: Hörselskadades Riksförbund samt Nationella Kataraktregistret



Operation/åtgärd 6-10

Volymutveckling för respektive operation/åtgärd mellan 2001 och 2006.
Index, där 2001=100. Källa: Patientregistret



Operation/åtgärd 11-14

Volymutveckling för respektive operation mellan 2001 och 2006.
Index, där 2001=100. Källa: Patientregistret

